

KLUCZ DLA PROWADZĄCEGO

30 kart sytuacyjnych „Co byś zrobił?” wskazówki metodyczne i bezpieczne reakcje

Jak pracować z kartami?

- Proponowany czas: 8–12 minut na jedną kartę (1 minuta czytania, 3 minuty indywidualnie, 4 minuty rozmowa w parach, 2–4 minuty omówienie).
- Nie pytaj „kto z naszej klasy to robi?” i nie wymagaj osobistych zwierzeń. Omawiaj zachowanie, konsekwencje i możliwe wsparcie, nie etykiety osób.
- Odpowiedzi nie są testem odwagi. Dopuszczaj więcej niż jedną bezpieczną ścieżkę: odejście, dyskretne wsparcie, niepodawanie dalej treści i zgłoszenie dorosłemu.
- W razie ujawnienia przemocy przerwij dydaktyczne dociekania, zadbaj o bezpieczeństwo i zastosuj szkolne standardy ochrony małoletnich oraz odpowiednie procedury. Nie obiecuj pełnej tajemnicy.
- Materiały zawierające intymne wizerunki małoletnich nie powinny być kopiowane ani rozpowszechniane dla „zabezpieczenia dowodów”. Sprawę należy przekazać odpowiednim osobom zgodnie z procedurami.

Krótki klucz do 30 historii

01. Kto decyduje?

Możliwy kierunek: Oddziel popularność od szacunku; wskaż zachowania ograniczające wybór. Świadek może nie wzmacniać presji, zaprosić osobę pomijaną do aktywności i zgłosić niepokojące zachowania dorosłemu.

Dopytaj: „W którym momencie organizowanie grupy zamienia się w nacisk?”

02. Polubienia za upokorzenie

Możliwy kierunek: Oddziel popularność od szacunku; wskaż zachowania ograniczające wybór. Świadek może nie wzmacniać presji, zaprosić osobę pomijaną do aktywności i zgłosić niepokojące zachowania dorosłemu.

Dopytaj: „Czy liczba reakcji mówi coś o słuszności zachowania?”

03. Najgłośniejszy wygrywa

Możliwy kierunek: Oddziel popularność od szacunku; wskaż zachowania ograniczające wybór. Świadek może nie wzmacniać presji, zaprosić osobę pomijaną do aktywności i zgłosić niepokojące zachowania dorosłemu.

Dopytaj: „Po czym można poznać, że zgoda w grupie jest pozorna?”

04. Zaproszenie z warunkiem

Możliwy kierunek: Oddziel popularność od szacunku; wskaż zachowania ograniczające wybór. Świadek może nie wzmacniać presji, zaprosić osobę pomijaną do aktywności i zgłosić niepokojące zachowania dorosłemu.

Dopytaj: „Czy przynależność do grupy powinna wymagać zerwania relacji?”

05. Bohater przerwy

Możliwy kierunek: Oddziel popularność od szacunku; wskaż zachowania ograniczające wybór. Świadek może nie wzmacniać presji, zaprosić osobę pomijaną do aktywności i zgłosić niepokojące zachowania dorosłemu.

Dopytaj: „Jak odróżnić pewność siebie od dominowania nad innymi?”

06. To tylko ksywka

Możliwy kierunek: Skup się na konkretnych słowach i skutkach, nie na etykietach. Nie dołączaj do śmiechu ani dalszego udostępniania, zapewnij dyskretne wsparcie i zgłoszenie, gdy krzywdzenie trwa.

Dopytaj: „Jakie znaczenie ma sprzeciw osoby, której dotyczy żart?”

07. Żart na tablicy

Możliwy kierunek: Skup się na konkretnych słowach i skutkach, nie na etykietach. Nie dołączaj do śmiechu ani dalszego udostępniania, zapewnij dyskretne wsparcie i zgłoszenie, gdy krzywdzenie trwa.

Dopytaj: „Jak świadek może pomóc, nie zamieniając sytuacji w publiczne przesłuchanie?”

08. Obelgi w grze

Możliwy kierunek: Skup się na konkretnych słowach i skutkach, nie na etykietach. Nie dołączaj do śmiechu ani dalszego udostępniania, zapewnij dyskretne wsparcie i zgłoszenie, gdy krzywdzenie trwa.

Dopytaj: „Czy przyjęte w grupie zwyczaje usprawiedliwiają poniżanie?”

09. Mem z koleżanką

Możliwy kierunek: Skup się na konkretnych słowach i skutkach, nie na etykietach. Nie dołączaj do śmiechu ani dalszego udostępniania, zapewnij dyskretne wsparcie i zgłoszenie, gdy krzywdzenie trwa.

Dopytaj: „Co można zrobić, aby ograniczyć dalszą krzywdę?”

10. Komentarz przy wszystkich

Możliwy kierunek: Skup się na konkretnych słowach i skutkach, nie na etykietach. Nie dołączaj do śmiechu ani dalszego udostępniania, zapewnij dyskretne wsparcie i zgłoszenie, gdy krzywdzenie trwa.

Dopytaj: „Dlaczego późniejsze nazwanie wypowiedzi żartem nie usuwa jej skutków?”

11. Dowód odwagi

Możliwy kierunek: Rozpoznaj warunkowanie przynależności, groźby lub kontrolę. Zaproponuj krótką odmowę, bezpieczne wyjście z sytuacji, wsparcie świadka i dorosłego.

Dopytaj: „Jak Filip może odmówić i zachować bezpieczeństwo?”

12. Prześlij dalej

Możliwy kierunek: Nazwij udostępnianie lub rozpowszechnianie treści naruszających prywatność; nie przesyłaj ich dalej; wesprzyj osobę krzywdzoną i zgłoś sprawę zaufanemu dorosłemu.

Dopytaj: „Które zdania są szantażem przynależnością?”

13. Nie wygłupiaj się

Możliwy kierunek: Rozpoznaj warunkowanie przynależności, groźby lub kontrolę. Zaproponuj krótką odmowę, bezpieczne wyjście z sytuacji, wsparcie świadka i dorosłego.

Dopytaj: „Jak odpowiedzieć krótko, nie obrażając innych?”

14. Milczenie za spokój

Możliwy kierunek: Priorytetem jest bezpieczeństwo: nie podejmuj samodzielnej konfrontacji, dyskretnie powiadom dorosłego, zadbaj o ochronę przed odwetem i dalsze monitorowanie.

Dopytaj: „Jak zapewnić sobie bezpieczeństwo i przekazać informację dorosłemu?”

15. Głosowanie przeciw komuś

Możliwy kierunek: Rozpoznaj warunkowanie przynależności, groźby lub kontrolę. Zaproponuj krótką odmowę, bezpieczne wyjście z sytuacji, wsparcie świadka i dorosłego.

Dopytaj: „Czy większość głosów może usprawiedliwiać celowe wykluczanie?”

16. Prawdziwa przyjaciółka

Możliwy kierunek: Rozpoznaj warunkowanie przynależności, groźby lub kontrolę. Zaproponuj krótką odmowę, bezpieczne wyjście z sytuacji, wsparcie świadka i dorosłego.

Dopytaj: „Jak odróżnić troskę o relację od naruszania prywatności?”

17. Nie rozmawiaj z nimi

Możliwy kierunek: Rozpoznaj warunkowanie przynależności, groźby lub kontrolę. Zaproponuj krótką odmowę, bezpieczne wyjście z sytuacji, wsparcie świadka i dorosłego.

Dopytaj: „Kiedy wybór znajomych zmienia się w kontrolowanie drugiej osoby?”

18. Sekret, który krzywdzi

Możliwy kierunek: Rozpoznaj warunkowanie przynależności, groźby lub kontrolę. Zaproponuj krótką odmowę, bezpieczne wyjście z sytuacji, wsparcie świadka i dorosłego.

Dopytaj: „Czy lojalność wymaga zachowania tajemnicy o krzywdzeniu?”

19. Wyrzucona z czatu

Możliwy kierunek: Rozpoznaj warunkowanie przynależności, groźby lub kontrolę. Zaproponuj krótką odmowę, bezpieczne wyjście z sytuacji, wsparcie świadka i dorosłego.

Dopytaj: „Jak wspierać Sarę bez publicznego eskalowania konfliktu?”

20. Zasady paczki

Możliwy kierunek: Rozpoznaj warunkowanie przynależności, groźby lub kontrolę. Zaproponuj krótką odmowę, bezpieczne wyjście z sytuacji, wsparcie świadka i dorosłego.

Dopytaj: „Czy dobrowolność jest możliwa, gdy odmowa grozi odrzuceniem?”

21. Ktoś się śmieje

Możliwy kierunek: Skup się na konkretnych słowach i skutkach, nie na etykietach. Nie dołączaj do śmiechu ani dalszego udostępniania, zapewnij dyskretne wsparcie i zgłoszenie, gdy krzywdzenie trwa.

Dopytaj: „Jakie bezpieczne możliwości ma świadek poza bezpośrednią konfrontacją?”

22. Nikt nie reaguje

Możliwy kierunek: Skup się na konkretnych słowach i skutkach, nie na etykietach. Nie dołączaj do śmiechu ani dalszego udostępniania, zapewnij dyskretne wsparcie i zgłoszenie, gdy krzywdzenie trwa.

Dopytaj: „Czy brak publicznej reakcji zawsze oznacza aprobatę?”

23. Nagranie z korytarza

Możliwy kierunek: Nazwij udostępnianie lub rozpowszechnianie treści naruszających prywatność; nie przesyłaj ich dalej; wesprzyj osobę krzywdzoną i zgłoś sprawę zaufanemu dorosłemu.

Dopytaj: „Jak zgłosić materiał bez zwiększania jego zasięgu?”

24. Powiedz wychowawcy

Możliwy kierunek: Oddziel popularność od szacunku; wskaż zachowania ograniczające wybór. Świadek może nie wzmacniać presji, zaprosić osobę pomijaną do aktywności i zgłosić niepokojące zachowania dorosłemu.

Dopytaj: „Jak zaproponować zgłoszenie, które uwzględni bezpieczeństwo świadków?”

25. Gdy ktoś prosi o pomoc

Możliwy kierunek: Priorytetem jest bezpieczeństwo: nie podejmuj samodzielnej konfrontacji, dyskretnie powiadom dorosłego, zadbaj o ochronę przed odwetem i dalsze monitorowanie.

Dopytaj: „Jak reagować, gdy zagrożenie może być bezpośrednie?”

26. Nie dotykaj mnie

Możliwy kierunek: Oddziel popularność od szacunku; wskaż zachowania ograniczające wybór. Świadek może nie wzmacniać presji, zaprosić osobę pomijaną do aktywności i zgłosić niepokojące zachowania dorosłemu.

Dopytaj: „Jakie granice zostały naruszone i co powinien zrobić dorosły?”

27. Odważny czy groźny

Możliwy kierunek: Priorytetem jest bezpieczeństwo: nie podejmuj samodzielnej konfrontacji, dyskretnie powiadom dorosłego, zadbaj o ochronę przed odwetem i dalsze monitorowanie.

Dopytaj: „Dlaczego wycofanie się i wezwanie pomocy może być rozsądne?”

28. Upubliczniony sekret

Możliwy kierunek: Skup się na konkretnych słowach i skutkach, nie na etykietach. Nie dołączaj do śmiechu ani dalszego udostępniania, zapewnij dyskretne wsparcie i zgłoszenie, gdy krzywdzenie trwa.

Dopytaj: „Na czym polega odpowiedzialność za cudzą prywatność?”

29. Komentarze o wyglądzie

Możliwy kierunek: Nazwij udostępnianie lub rozpowszechnianie treści naruszających prywatność; nie przesyłaj ich dalej; wesprzyj osobę krzywdzoną i zgłoś sprawę zaufanemu dorosłemu.

Dopytaj: „Czy publiczna obecność w sieci daje prawo do poniżania?”

30. Po zgłoszeniu jest gorzej

Możliwy kierunek: Priorytetem jest bezpieczeństwo: nie podejmuj samodzielnej konfrontacji, dyskretnie powiadom dorosłego, zadbaj o ochronę przed odwetem i dalsze monitorowanie.

Dopytaj: „Jak dorośli powinni chronić ucznia przed odwetem i monitorować sytuację?”

Jak odpowiadać na trudne komentarze?

Uczeń: „To tylko żart.”

Prowadzący: „Jak wiemy, czy druga osoba również odbiera to jako żart? Co zmienia jej wyraźny sprzeciw?”

Uczeń: „Wszyscy tak robią.”

Prowadzący: „Czy powszechność działania oznacza, że nikogo nie krzywdzi?”

Uczeń: „Nie będę donosić.”

Prowadzący: „Jak przekazać informację tak, by zadbać o bezpieczeństwo bez publicznego konfliktu?”

Uczeń: „Trzeba mu oddać.”

Prowadzący: „Jakie ryzyko niesie odwet? Kto może skutecznie zatrzymać przemoc?”

Uczeń: „Nie moja sprawa.”

Prowadzący: „Nie odpowiadasz za zachowanie innych, ale możesz zdecydować, czy je wzmacniasz i czy szukasz pomocy.”